

بهسازی‌های آموزشی تازه در چین

محمدرضا نیک‌نژاد

«چین می‌گوید برای «کاهش هزینه‌های زندگی» و ترغیب فرزندآوری در این کشور، آموزش خصوصی «انتفاعی» را در این کشور ممنوع می‌کند... کاهش میزان تکلیف در خانه و نیز تدریس خصوصی برای دانش‌آموزانی است که دوره ۹ ساله تحصیل اجباری رایگان را می‌گذرانند... شرکت‌های تدریس خصوصی، در طول تعطیلات و از ساعت ۹ شب به بعد نمی‌توانند به رایه این خدمات بپردازند. کلاس درس نباید بیش از ۳۰ دقیقه و زنگ تنفس بین دو کلاس درس نباید کمتر از ۱۰ دقیقه باشد... تبلیغ تدریس خصوصی در رسانه‌های اصلی و شبکه‌های اجتماعی و اماکن عمومی ممنوع است... این برنامه ابتدا به صورت آزمایشی در شهرهای پکن، شانگهای، شنینگ و... به اجرا گذاشته می‌شود... هدف اصلی از بین بردن نابرابری از برخورداری از آموزش، کاهش فشار وارد به شاگردان و نیز کم کردن فشار مالی خانواده‌هاست که پایین آمدن نرخ مولید در چین به آن ارتباط داده شده... ۹۲ درصد خانواده‌ها فرزندان‌شان را در کلاس‌های خصوصی فوق برنامه نام‌نویسی کرده‌اند و نیمی از خانواده‌ها هر سال بیش از ۱۰ هزار یوآن (معادل ۱۵۰۰ دلار) هزینه این‌گونه کلاس‌ها را پرداخته‌اند... سال‌هاست که دولت چین خواستار کنترل بخش تدریس خصوصی است اما برای مهار این فعالیت پررونق، اقدامی صورت نگرفته. ولی شی جین‌پینگ، رئیس‌جمهور چین در کنفرانسی درباره سلامت کودکان در بخش آموزش و پرورش، صنعت تدریس خصوصی پس از مدرسه را یک «بیماری سرسخت» خواند... پس از آن وزارت آموزش و پرورش چین اعلام کرد که به مدت ۹ ماه آموزگاران را که به تدریس خصوصی خارج از مدرسه اشتغال داشته و از والدین پول نقد یا هدیه دریافت می‌کنند سرسختانه و بدون اغماض تنبیه می‌کند... خبرگزاری رسمی شینهوا در تفسیری اطمینان داد که سرمایه‌گذاری عظیم و فروش و آگهی‌های بیش از حد در بخش آموزشی آنلاین، سبب شده بود که «جوهر تعلیم و تربیت تغییر پیدا کند و رفاه عمومی و محیط آموزش عادی آسیب ببیند.»

بند بالا بخش‌هایی از گزارشی است که خبرگزاری بی‌بی‌سی درباره تلاش‌های تازه چین برای بهسازی آموزشی در آن کشور منتشر کرد. ساختار آموزشی چین به شدت کمی‌نگر، نمره محور و رقابتی است و دانش‌آموزان از سال‌های نخستین آموزش برای آزمون ورودی دانشگاه‌ها (گائوکائو) برنامه‌ریزی می‌شوند و از سوی خانواده‌ها، نهادهای آموزشی و جامعه

زیر سخت‌ترین فشارها در راستای کامیابی در آزمون‌های سالانه قرار می‌گیرند. گرچه این فشارها برآمده از فرهنگ آموزشی چین و ریشه‌های هزاران ساله دارد اما گویا نگرانی‌هایی - که به چکیده‌ای از آن در بالا اشاره شد - سبب گردیده تا دست‌اندرکاران سیاسی-آموزشی چین در اندیشه بهسازی فرآیند آموزش باشند. گرچه شانگهای در بیش از یک دهه گذشته در آزمون‌های جهانی PISA (برنامه ارزیابی جهانی دانش‌آموزان) کامیابی‌هایی به دست آورده اما دو نکته را نباید فراموش کرد: نخست آنکه شانگهای همه چین نیست و دوم اینکه برخی گزارش‌های جهانی نشان می‌دهند که همین کامیابی‌ها نیز برآمده از فشارهای گوناگون آموزشی بر دانش‌آموزان این منطقه از چین است. بهسازی‌های اینچنینی در چین می‌تواند برخی دست‌اندرکاران ما که نگاه به شرق در اولویت‌شان است را نیز قانع کند که پا در این راه گذاشته و فرزندانمان را از این‌گونه فشارهای آموزشی برهانند و بهسازی آموزشی را آغاز کنند. گرچه وزیر آموزش و پرورش دولت پیشین به توصیه و راهنمایی‌های گروهی از کارشناسان دلسوز در تیم وزارتخانه، کم و بیش چنین بهسازی‌هایی را در پیش گرفت و تا اندازه‌ای پیش برد اما برخی مخالفان به بهانه‌هایی مانند اینکه کاهش مشق شب می‌تواند دانش‌آموزان را به سوی فضای مجازی ببرد و منحرف سازد! به این روند آسیب زدند؛ کار به مافیای آموزشی کشید و چند مرجع تقلید و در آخر هم استعفای پرابهام وزیر و... بگذریم!

اما دهه‌هاست که چین در گستره‌های آموزشی دست به چنین بهسازی‌هایی زده و شوربختانه هر بار ناکام بوده است. در کتاب «چه کسی از اژدهای غول پیکر بد می‌ترسد؛ چرا آموزش و پرورش چین بدترین (و بهترین) در جهان است» از یانگ ژائو، نویسنده چینی‌تبار آمریکایی، آمده است که چین از دوران مائو چندین بار قصد محدود کردن آزمون‌های استاندارد شده و فشارهای آموزشی بر نوآموزان را داشته و شوربختانه هر بار شکست خورده است. برای نمونه در بخشی از کتاب می‌خوانیم: وزارت آموزش چین در سال 1955 خاطر نشان کرد که: «مساله اصلی [در آموزش چین] فراوانی مشق شب و آزمون‌گیری است، دانش‌آموزان چنان درگیر مشق شب و آزمون‌ها هستند که وادار می‌شوند دیر بخوابند و زود بیدار شوند. آنها نمی‌توانند ظهرها چرتی بزنند و باید روزهای یکشنبه نیز کار کنند. آنها به طور همیشگی زیر استرس و فشار شدید به سر می‌برند.» اما نویسنده بر این باور است که چون ریشه آزمون‌های استاندارد شده در فرهنگ چند هزار ساله چین و البته حاکمیت اقتدارگرای حاکم بر آن است، کنار گذاشتن‌شان بسیار دشوار خواهد بود.

با این همه باید امیدوار بود که بهسازی‌های تازه چین در گستره

آموزش که بسیار نزدیک به بهسازی‌های اینچنینی در کشورهای پیشرو در آموزش است به نتیجه برسد؛ چراکه افزون بر تاثیر بر خودِ چین می‌تواند زمینه بهسازی و بهبود آموزش در کشورهای دیگر، به ویژه آنهایی که کعبه آمالشان چین است را نیز فراهم سازد.

□□□□□□ 1400 □□□□□□ 20 □□□□□□ □□□□□□□□□□